

KÜLÖNFÉLÉK

(Válogatás)

Hindu mese. Öregedett a remete bráhmín, arra is kellett tehát gondolnia: kire marad szelleme és kedvenc kis bálványa, mely öve redőiben rejtőzködik. Mintha küldte volna valaki, előáll egy hindu legényke, hogy szeretne a remete tanítványa lenni. Az öreg elfogadta, és hozzá is látott, hogy mindenre megtanítsa, de próbára is tegye.

Mester és tanítvány az erdőn süldő nyulat csíptek el. Az öreg apróra megmagyarázta, hogyan kell a nyulat megsütni; míg a tanítvány a pecsenyével bajlódik, a mester a fák árnyékába vonul ájtatoskodni. Imáit elvégezvén, előjött a jó falatot elkölteni. A süldő nyúl megsült, de csak három lába van.

„Hej fiam, szól az öreg, hova lett a negyedik láb?” – Miféle lábat emlegetsz mester? „A süldő nyúlnak negyedik lábát keresem.” – Nem volt annak csak három, mikor fogtuk is. „Ugyan már, mit fecsegsz!” – De ha mondom. „Szemtelenül tudsz hazudni.” – Én arra akár meg is esküszöm. „Minden nyulak négy lába van; majd megtanítlak én hazudni.”

A mester a bíró elé hurcolja a tanítványát. A bíró kérdezi, faggatja, fenyegeti, de a vádlott mindenre csak azt feleli: annak a süldő nyúlnak csak három lába volt. A mérgelődő bíró elítéli, hogy elevenen karóba húzzák. Kihurcolják a vesztőhelyre; a hóhér már rá is ülteti a karó hegyére. „Megálljatok, kiáltja a mester; édes fiam, súgja növendékének füléhez hajolva, most már valld meg az igazat legalább nekem, hogy a mi süldőnknek is négy lába volt, mint a többi nyúlnak.”

– Óh mester, ha meg kell is halnom, annak a süldő nyúlnak csak három lába volt.

Ez a fiú ártatlan, kiáltá a mester; most már látom, derék utódot neveltem magamnak benned, mert a halál sem csikart ki belőled vallomást. Te vagy az én örökösöm; tied lesz vagyonom, övem és kedvenc bálványom.”

* * *

Volt egyszer egy hindu siheder, aki egyebet sem tett, csak lopott és füllentett. Találkozik vele egy tisztességes hindu, és kezd a lelkére beszélni, ne bántsa a másét, szokják el a hazugságtól. Hát aztán miből éljek, ha se nem lopok, se nem füllentek, szabadkozók a gézengúz. De a tisztességes hindu addig beszélt, míg a lator esküvel fogadta, hogy ezután lopni igen, de hazudni nem fog.

Sötét éjszaka belopódzott legényünk a királyi palotába. Amint a sötétben macskalépéssel botorkál, valaki azt kérdi tőle: „Mi járatban vagy, földi?”

„Tyűh! Szepegi a tolvaj, hát én bizony lopni jöttem, nekem ez a mester-ségem.”

„Ha felezünk, mondá az ismeretlen, én is segítek.”

„Áll az alku. Maradj itt, vigyázz, mihelyt észreveszesz valamit, adj jelt.”

„Úgy lesz. Hát csak lódulj.”

A tolvaj hamis kulccsal felnyitja a kincstárt. Talál egy drága dobozt, kinyitja, és van benne három értékes gyűrű. Ha zsebre vágom mind a hármat, töprengett a tolvaj, hogyan felezek cimborámmal? Ezek a gyűrűk oly értékesek, hogy egynek az árából is évekig élélhetne az ember. Kettőt elviszek, egyet itt hagyok. Meg is cselekedte. Amint visszalopódzik a cimborához, ez azt kérdi: mi a zsákmány?

„Nesze egy mesés értékű gyűrű. Három volt ott, de csak kettőt vettem el, hogy felezhessünk.”

Ezt mondva, átadta a gyűrűt, és kiosont a palotából, amerre belopódzott.

Alig virradt, hivatja a király első miniszterét, és mondja neki: „Éjjel mintha csoszogást hallottam volna a kincstárban; nézz utána a dolognak, nem történt-e valami baj.”

Néhány perc múlva ijedten rohan vissza a miniszter és alig tudja kinyögni a rettenetes hírt, hogy a kincstárból ellopták a három gyűrűt, melyekből mindegyik megért egy királyságot.

„Mind a hármat ellopták?” kérdi a király.

„Ei! Fölséges Uram – mind a hármat.”

A király maga elé hivatja a rendőrség parancsnokát, és tudtára adja, hogy fejével játszik, ha a vakmerő tolvajt el nem csípi.

Éppen nyilvános kihallgatást adott a király, midőn elővezetik a mi tolvajunkat, és vádolják, hogy ellopta a három gyűrűt, de csak egyet találtak meg nála.

„Nem is, lehet nála több, szólt a fejedelem; a másik itt van nálam, a harmadikat pedig az első miniszterem csúsztotta zsebre. Úgy történt a dolog, fordult a király a bámuló néphez, hogy nem tudván múlt éjszaka aludni, a palotában őgyelegtem. Ekkor került eléem ez az ember, és bevallá, hogy lopni jött. Megegyeztünk, hogy felezünk. Mikor elment a palotából, megnéztem, csakugyan ott hagyta-e a harmadik gyűrűt. Ott hagyta, de az első miniszter zsebre tette. Két tolvaj áll tehát előttem, de a miniszterem még hazug is. Miután nem lehetek el miniszter nélkül, a kettő közül a kisebb gonosztevőt teszem miniszterré.

* * *

Két bráhmín elmélkedésbe merülve sétált a folyó mellett, de az egyik a jobb-, másik a bal parton. Elmélkedik pedig mindkettő a folyó szellemének tiszteletére. Ennyi buzgóságot megjutalmazandó, leszállott a folyó szelleme, és szól az egyik bráhmínhoz: Szaniasszi (vezeklő), kérj tőlem magadnak valami jutalmat.”

Kevés gondolkodás után mondá a bráhmín: Ha méltatsz kegyelmedre, azért esedezem, adj nekem kétszerannyit abból, amit az az ember fog kérni, ki a másik parton ólálkodik.

A szellem átlebeg a folyón és szól a másik bráhmínhoz: „Szaniasszi, kérj tőlem magadnak valami jutalmat.”

Szóla pedig a bráhmín: Ha kegyelmet találtam színed előtt, mondd meg előbb, mit kért magának az az ember ott ni?

„Azt kérte, válaszolt a szellem, hogy neki kétannyit adjak abból, amit te kérsz.”

– Kétannyit, mint nekem, zúgolódik a bráhmín. Ha így vagyunk, hát arra kérlek, hatalmas szellem, üsd ki egyik szememet, neki pedig mind a kettőt.

Az indiai király udvari bolondja. Tennálurama udvari bolond híres volt elmés ötleteiről. Valami öreg hibát követvén el, a király arra ítélte, hogy ássák nyakig a földbe, fejét aztán gyúrássák össze elefánttal. A gyepmester kora reggel megásta a gödröt, bele állította a bolondot, és körülötte úgy megtaposta a földet, hogy kimászásról szó sem lehetett. Munkájával készen lévén, elment elővezetni az elefántot. Míg eljárt, arra vetődött egy hindu, aki mesterségére nézve mosással foglalkozott; kíváncsian tudakolta a bolondtól, hogyan és miért került a gödörbe.

„Neked, mondá a bolond, olyan jó képed van, hogy megsúgom a dolgot. Máskülönben egészséges ember vagyok, de púpos voltam, és meguntam a sok csipkedést; próbáltam sokfélét, míglen drága pénzért egy hírneves orvos azt tanácsolta, ásassam magamat nyakig a földbe, és púpomat elvesztem. Azt gondoltam, megpróbálom; ha nem használ is, ártani sem árthat. Csak reggel óta vagyok a gödörben, és úgy érzem, hogy a púp eltűnt a hátamról. Alig várom, hogy embereim kijöjjenek, de ha nem röstelled, kapard ki a földet, és meglátjuk mi van a dologban.”

A jámbor hindu maga is púpos lévén, nagy igyekezettel fogott a munkához; a bolond csakhamar kiugrott a gödörből, és oly egyenesen állott a púpos előtt, mint a jegenye. Elálmélkodott a púpos, és kérte a bolondot, ássa őt a gödörbe. Nagy szemeket meresztett a gyepmester, mikor visszajött az elefánttal. Jelentést tett a királynak, aki nem büntette aztán sem a púpost, sem az udvari bolondot.

Hindu bölcsesség a bírói székben. Valamelyik hindu bérelt egy töröktől egy nagy elefántot, hogy fiának lakodalmára fényes legyen. A bérelt elefánt a hindunál véletlenül megdöglött; szaladt a törökhöz, és ajánlkozott, hogy vesz más elefántot, vagy leteszi az árát.

– Nekem az én elefántom kell, mondá a török.

„De hiszen az megdöglött”, jajgatott a hindu.

– Akár döglött, akár nem, avval én nem törődöm. Én neked azt az elefántot adtam bérbe, nekem azt az elefántot hozd vissza élve.

A szegény hindu a bíróhoz szaladt tanácsért. Ez elhívatta a törököt, de nem boldogult vele, mert az a döglött elefántot követelte vissza élve. A bíró e szavakkal bocsátá el: „Jól van, holnap jelenj meg előttem ismét.”

A hindunak négy szemközt ezt az utasítást adta: „Holnap ki ne tedd lábadat a szobádból; az ajtót reteszeld be, és rakd elébe, ami cserépedény házadnál van. Ha valaki zörget, ki ne nyisd neki; ha pedig benyomja az ajtót, és összetöri az edényeket, követeld tőle, hogy az összetört edényeket adja vissza ép állapotban.”

Másnap a török megjelent a bíró előtt.

– Az alperes még nincs itt, mondá a bíró; Legjobb lesz, ha elmegy érte.

A török kopogtat a hindunál; elkezd kiabálni, elfutja a méreg, és benyomja az ajtót.

„Jaj a sok szép edény, lelkendezik a hindu; Őseimről maradtak rám ezek a szép edények, és most végők van; add vissza drága edényeimet.”

– Megfizetem cserepeidet, csitítá a török; olyan lármáí csapsz semmiért. Mennyire becsülöd károdát?

„Nem kell a pénzed; edényeimet követelem vissza.”

A dolog bíró elé került, aki meghallgatta a hindu panaszát, és úgy ítélte, hogy a hindunak követelése igazságos. Mivel pedig a töröknek is volt követelése, kijelenté, hogy a hindu tartozik a döglött elefántot élve visszaadni, míhelyt a török beszámol az összetört edényekkel.

* * *

Egy hindu asszonynak összes gazdagsága egy tyúk volt. Egyik nap látta a szegény asszony bemenni a tyúkját a szomszédba, honnét nem került többet elő. Átment keresni a tyúkot, de a szomszédasszony szörnyen fölfortyant, hogy ő színét sem látta a tyúknak.

Pörre került a dolog, de a kárvallott asszonynak tanúi nem lévén, a bíró fölmentette vádlottat. Amint a felek hátat fordítottak, így szólt a bíró környezetéhez: „Lássátok, mily szemtelen ez a csoroszlya; haja teli van a lopott

tyúk pihéjével, mégis letagadja, hogy ellopta.” A vádlott asszony mind a két kezével kapott fejéhez, és simogatta haját. Csak ez kellett a bírónak; rögtön visszaparancsolta, és elítélte a tyúk megfizetésére.

Az indiai király udvari bolondja. Egy indiai király úgy meg volt elégedve borbélyának ügyességével, hogy fölszólította, kérjen bármily jutalmat, megkapja.

– Fölség, mondá a borbély, bráhmin szeretnék lenni.

Az uralkodó összehívta az udvari bráhminokat, és megparancsolta nekik, vegyék be a borbélyt a bráhmin kasztba, mintha Brahmának nem talpából, hanem fejéből születtek volna ősei. Nem tetszett a bráhminoknak ez az átvedlés, de hát mit csináljanak, ha egyszer a király akarja. Fél esztendeig naponként többször megfüröszttették a borbélyt; ami „mantra” (imádság) csak van a hindu könyvekben, azt mind elmondták fölötte; miután a bráhminok a kihalt szanszkrit nyelvet beszélik, ebből is vertek annyit a borbély fejébe, amennyi belefért. Utóvégre sem lehetvén a fölvételt a végtelenig halogatni, kitűzték a bráhminok a borbély átvedlésének napját. Az ünnepélyre bejelentette a király is személyes megjelenését, mert kíváncsi volt meglátni, hogyan eszik az ő kedves borbélymestere egy tálból a büszke bráhminokkal.

Nem tetszett egy szikrát sem a dolog a bráhminoknak, de nem tudtak magukon segíteni sem. Annyi mindenfélét hallottak Tennálluráma találékony furfangjáról, hogy utóvégre is megkeresték az udvari bolondot, segítsen rajtok; meg is ígérte.

Szerzett valahonnan az udvari bolond egy fekete kutyát; kivezette a tónak partjára, éppen oda, amerre a király sétálni szokott. Szörnyű buzgósággal mosta, kente-fente a fekete kuvaszt, mikor a király éppen közeledett. Az uralkodónak kérdésére, hogy mit művel, azt felelte:

– Abban mesterkedem, Felség, hogy ebből a fekete kutyából fehér ebet csináljak.

„Te füles, mondá a király nevetve, kárba vész a fáradságod, mert fekete kutyából nem lesz soha fehér eb.”

– Hátha mégis, Felség! Ha a borbélyból lehet bráhmin, nem látom be, miért nem lehetne fekete kutyából fehér eb.

A király elérte a célzást; az udvari borbélyt másként jutalmazta meg.

* * *

- Ez az udvari bolond öreg napjaira a kenyérke mellé szalonkáról is gondoskodott, de gyanúba vette a királynak önzetlenségét. Hogy eziránt eloszlasson minden kételyt, próbára tette ő felségét. Lógatta a fejét, és duzzogott a király körül. A király okát tudakolván ennek a viselkedésnek, az udvari bolond imígyen felelt:

„Családom jövője aggaszt, Felség! Míg élek, nem esik tévedés a kréta körül, de ha meghalok, mi lesz nőm és gyermekeimből.”

- Ez iránt légy te nyugodt, biztatta a király; ha behunyod szemeidet, én fogok rólok gondoskodni, és pedig különben, mint te tehetnéd.

E naptól betegeskedni kezdett Tennállurama, és rövid idő múlva híre futott, hogy halálán van. Csináltatott pedig a furfangos ember két egyforma ládát, és egyikbe elrakta pénzét, aranyát, ékszereit; ebből annyira nem csinált titkot, hogy besúgták a királynak is. Hanem ezt a kincses koporsót elásta biztos helyre, és a másikba feküdt, mikor kihíreszteltette, hogy meghalt. Felesége szépen lezárta a koporsót, és nagy jajgatást csapott.

Amint hallotta a király, hogy meghalt, kiadta a rendeletet, szállítsák a kedves halottat a királyi palotába. Úgy okoskodott a király, hogy a pénzt és kincset kiveszi a koporsóból, a halottat aztán tisztességesen eltemetik. Nem akarván a dolgot másnak az orrára kötni, elküldött maga mellől mindenkit, és kinyitotta a koporsót. Nagyot nézett, midőn a bolondja épkézláb föltápázkodott a koporsóból.

- Nini, mondá a király, én úgy tudtam, hogy te elpatkoltál.

„Hogyan kívánhatná Fölséged, mondá a bolond, hogy én meghaljak, mikor Fölséged sem áll királyi szavának.”

Nagyon régi lehet ez a történet, jegyzi meg a mesemondó, mert a király nem haragudott meg udvari bolondjára.

* * *

Hindu bölcsesség. Volt egyszer Indiában egy bíró, akinek bölcsességét messze földön magasztalták.

Egy hindu kevéssel halála előtt magához kéretett egy gazdag kereskedőt, aki neki pajtása volt. Hivatta pedig, hogy adjon neki 10 ezer darab aranyat e szavak kíséretében:

- Ha fiam emberkort ér, adj neki e pénzből annyit, amennyi neked tesz szik.

A kereskedő ezt szentül fogadta, a hindu tehát nyugodtan halt meg. Mikor a fiú nagykorú lett, fölkereste apja barátját és kérte az örökséget. Kapott is 1000 aranyat.

– De hiszen apám 10 ezer aranyat hagyott.

„Ez igaz, felelte a kereskedő, de úgy hagyta ám, hogy én neked abból annyit adok, amennyi neked tetszik. Nekem pedig úgy tetszik, hogy neked adok 1000 darabot, a többit megtartom.”

A megszeppent örökös a bölcs elé ment panaszával. A bíró megidézte a kereskedőt, és ismételtette vele elhunyt barátjának szavait. Ez megtörténvén, így ítélt:

– Ennek a fiúnak apja úgy adta neked a 10 ezer aranyat, hogy abból annyit tarts meg, amennyi neked tetszik; neked a 10 ezerből a 9 ezer tetszett, mert ezt tartottad meg; az 1000 darab arany nem tetszett neked, mert azt adtad az örökösnek, ennél fogva így ítélek: kifizeted ennek a fiúnak azt a 9000 aranyat, mely neked tetszett, magadnak megtartod az 1000 darabot, mely neked nem tetszett.